

Справедливо підкреслено, що концепція польської державної політики щодо Православної церкви була спрямована на те, щоб перетворити її на важливий чинник державної асиміляції Волині. Віросповідна єдність (поряд із мовною й культурною) мала стати одним із найдієвіших засобів національно-державної інтеграції «східних кресів». Заслуговує на увагу ґрунтовний виклад дослідником цікавих і важливих фактів зі сфери релігійно-конфесійного життя євреїв, німців, чехів, росіян.

На основі узагальнення матеріалів, викладених у монографії, Ю. В. Крамар логічно обґрунтував висновки дослідження. Вони є досить розлогі, добре аргументовані, відповідають суті зазначених у вступі проблем.

Вимогам історичної науки відповідає й методологічний підхід автора монографії до розгляду поставлених проблем. Він ґрунтується на використанні принципів об'єктивізму та історизму, методів ретроспекції, узагальнення й синтезу однотипних фактів. Ю. В. Крамар звертався також до методів конкретно-історичного аналізу.

Підсумовуючи, зазначимо, що монографія Ю. В. Крамара – серйозне наукове дослідження, яке проливає світло як на відомі, так і на маловідомі та незнані сторінки історії Волині в «екстремальний» час ХХ століття. Воно є цінним із погляду відновлення «справжньої» історії українських земель, особливостей історії окремих регіонів сучасної України, а, крім того, є затребуваним у плані вивчення позитивного й негативного досвіду здійснення національної політики в регіоні з багатонаціональним населенням.

УДК 94(438)«1914/1939»:323.281(=161.2)

Галина Панишко

**Українська політична еміграція в міжвоєнній Польщі
(рецензія на книгу Р. П. Давидюк «З поляками за Україну:
надніпрянська еміграція в суспільно-політичному житті
міжвоєнної Волині»***

Сучасна вітчизняна історіографія новітньої історії України має вагомі здобутки, які втілились у застосуванні нових концептуальних підходів щодо вивчення маловідомих проблем. Водночас і надалі залишається чимало недостатньо досліджених, дискусійних питань, зокрема з історії міжвоєнного двадцятиліття. У цьому контексті цікавою видається робота «З поляками за Україну: Надніпрянська еміграція в суспільно-політичному житті міжвоєнної Волині», підготовлена доцентом кафедри історії України Рівненського державного гуманітарного університету Русланою Давидюк.

У 1924 р. в Харкові в офіційному державному видавництві з'явився памфлет отамана Юрка Тютюнника «З поляками проти України». Головною його метою була дискредитація української політичної еміграції та тогочасного керівництва Польщі. Подані Ю. Тютюнником негативні оцінки й характеристики середовища уенерівської еміграції на території Другої Речі Посполитої згодом неодноразово та некритично використовували в радянській історіографії. До сьогодні не існує узагальнюючих праць, у яких би комплексно розглядалась історія української політичної еміграції в міжвоєнний період, зокрема на Волині.

Певним чином цю дослідницьку лакуну заповнює книга Руслани Давидюк, де вона висвітлює життя й діяльність представників уенерівської політичної еміграції, котрі після поразки революції 1917–1921 рр. осіли на території Волинського воєводства, ставши активістами громадського життя краю.

Структурно робота складається з 12 нарисів, присвячених знаковим, але переважно маловідомим загалу постатям уенерівської еміграції. Для роботи характерні чіткість, логічність і проду-

© Панишко Г., 2015

* Давидюк Р. П. З поляками за Україну: надніпрянська еміграція в суспільно-політичному житті міжвоєнної Волині : монограф. вид. / Руслана Петрівна Давидюк. – Рівне : ПП ДМ, 2014. – 174 с.

маність викладу матеріалу, хронологічно-проблемний підхід та конкретизація наведеними прикладами висловленої автором думки.

Дослідниця розглядає діяльність наддніпрянських емігрантів у громадському, політичному, культурному, освітньому, кооперативному, релігійному житті краю. Зі сторінок книги постає образ генерації українців, котрі в роки революції боролися за власну державу, а після її поразки намагалися зберегти вірність своїм ідеалам за допомогою польської влади. Серед них – адвокати, політики, військові, кооператори, артисти, журналісти, архітектори, посли до польського сейму й просвітяни.

Оригінальність роботи Руслани Давидюк полягає в спробі показати життя наддніпрянської еміграції на Волині в людському вимірі. Прослідковуючи долю її яскравих представників, автор звертає увагу на їхні особистісні риси, взаємини з місцевою громадою. Нариси передають подих епохи, віддзеркалюють життя окремих людей, із якого складається палітра історичного минулого українського народу.

Дослідниця прагнула донести до читачів цікаві історичні факти, пов'язані з поглядами та діяльністю на Волині представників уенерівської еміграції, зокрема редактора «Волинського слова» Олександра Ковалевського, керівників Волинського українського об'єднання Петра Певного й Сергія Тимошенка, очільника Українського волинського театру Миколи Певного, посла до польського сейму Степана Скрипника, колишніх військових Івана Литвиненка, Ананія Волинця, адвоката Миколи Багринівського, громадських активістів Сергія Бачинського, Парасковії Багринівської, Антона Стрижевського, а також місцевих уродженців, учасників української революції Лаврентія Серветника, Миколи Негребецького, Антона Кентржинського.

Із початком Другої світової війни уенерівська еміграція відчула всю жорстокість сталінського тоталітарного режиму, фактично припинивши своє існування як окрема організована спільнота. Після приходу на Західну Волинь радянської влади українська еміграція перестала існувати як суспільна група й політичний чинник: частину емігрантів репресовано радянськими каральними органами, інша врятувалася втечею на територію, контрольовану Німеччиною.

Зазначимо, що праця Руслани Давидюк написана на широкій історіографічній та архівній базі, зокрема автор послуговувалася документами Центрального державного архіву громадських об'єднань України, Центрального державного архіву вищих органів влади і управління України, Державного архіву Рівненської області, Державного архіву Волинської області, Галузевого державного архіву Служби безпеки України в Києві, Галузевого державного архіву Служби безпеки України в Рівному, Центрального державного історичного архіву у Львові, українською періодичною пресою міжвоєнного часу, збірниками опублікованих документів, численною монографічною літературою та науковими статтями сучасних вітчизняних і польських дослідників.

Важливо, що стиль викладу фактичного матеріалу в роботі доступний для сприйняття широким колом читачів. Водночас книга містить географічний та іменний покажчики, ілюстративний матеріал, які покликані стати в допомозі зацікавленому читачеві.

Рецензована праця є важливою для об'єктивного висвітлення складних історичних реалій нашого краю, згодиться для науково-дослідної роботи, може використовуватись у навчально-виховному процесі. Книга Руслани Давидюк, безумовно, матиме практичне значення, буде корисна учням, студентам, учителям, краєзнавцям і всім, кому не байдужа вітчизняна історія.